چی فێردەبین لـــەم فەرموودەیە ؟

نـــووسەر:
مامۆستا ئوسامە تەوحیدی

پێغەمبەری پێشەوامان صلى الله عليه وسلم کەفەرموویەت ی :

إنَّما أنا بَشَرٌ وإنَّه يَأتيني الخَصمُ، فلَعَلَّ بَعضًا أن يَكونَ أبلَغَ مِن بَعضٍ، أقضي له بذلك وأحسِبُ أنَّه صادِقٌ فمَن قَضَيتُ له بحَقِّ مُسلِمٍ فإنَّما هي قِطعةٌ مِنَ النَّارِ فليَأخُذْها أو ليَدَعْها.

بسم الله الرحمن الرحیم

چـی فێرئەبـین لـەم فـەرموودەیەی پێغەمبەری پێشـەوامان صلی الله علیه وسـلم کەفـەرموویەت ـی :

إنَّما أنا بَشَرٌ وإنَّه يَأتيني الخَصمُ، فلَعَلَّ بَعضًا أن يكونَ أبلَغَ مِن بَعض، أقضي له بذلك وأحسِبُ أنَّه صادِقٌ فمَن قَضَيتُ له بحَقِّ مُسلِمٍ فإنَّما هي قِطعةٌ مِنَ النَّارِ فليَأخُذْها أو ليَدَعْها.

نـــووسەر

مامۆستا ئوسامە تەوحیدی -حفظه الله-

ئامادەکردنی

سەرخەری دەوڵەتی ئیسلامی

١٤٤٨ هیجری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چی فێرئەبین لەم فەرموودەیەی پێغەمبەری پێشەوامان صلی الله علیه وسلم کە فەرموویەتی : « إنَّما أنا بَشَرٌ وإنَّه يَأتيني الخَصمُ، فلَعَلَّ بَعضًا أن يكونَ أبلَغَ مِن بَعضٍ، أقضي له بذلك وأحسِبُ أنَّه صادِقٌ فمَن قَضَيتُ له بحَقِّ مُسلِمٍ فإنَّما هي قِطعةٌ مِنَ النَّارِ فليَأخُذْها أو ليَدَعْها ».

من مرۆڤێکم کێشە وناکۆکیەکان یەن بۆلام لەوانەیە هەنێک کەس زمان لوستر وزمان پاراوتربێت لەقسەدا (واتا فێڵ بکات خۆی بەخاوەن هەق پیشان بات) منیش بەپێی ئەوەی ئەیبینیم وائەزانم ڕاستگۆیە بۆیە بڕیاری بۆئەیەم بەپێی قسەکانی جاگەر هەرکەسێک بەوبڕیارەی من مافی موسڵمانێک داگیر بکات ئەوە پارچەیەکە لەئاگر جایان باوەری بگرێت یان وازی لێ بهێنێت.

ئیمامی ابن عبدالبر لەڕاقەی فەرموودەکە ئەفەرموێت : وفي هذا الحديث من الفقه أن البشر لا يعلمون ما غيب عنهم وستر من الضمائر وغيرها لأنه قال صلى الله عليه وسلم في هذا الحديث إنما أنا بشر أي إني من البشر ولا أدري باطن ما تتحاكمون فيه عندي وتختصمون فيه إلي.

لەتێگەشتنی ئەم فەرموودە ئەوەی تێدایە مرۆڤ ئاگاداری شتە پەنهانیەکان نیە ئەوشتانەی کەلێیانەوە نادیارە وەک شاراوەی ناخی کەسەکان وجگە لەوانەش بۆیە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی منیش مرۆڤێکم واتا ئاگاداری پشتەوەی ئەو کێشە وناکۆکیانە نیم کەئەیهێنن بۆلای من.

وإنما أقضي بينكم على ظاهر ما تقولون وتدلون به من الحجاج فإذا كان الأنبياء لا يعلمون ذلك ، فغير جائز أن يصح دعوى ذلك لأحد غيرهم من كاهن أو منجم ، وإنما يعلم الأنبياء من الغيب ما أعلموا به بوجه من وجوه الوحي .

بۆیە بڕیار لەنێوانتان ئەیەم بەپێی ڕووکەشی ئەوقسانەی ئەیڵێن وەک بەڵگە بەکاری ئەهێنن جاگەر پێغەمبەران شتە پەنهانیەکان نەزانن ئەوە ڕێگە پێدراو نیە بۆهیچ کەسێک بانگەشەی ئەوە بکات کەشتە نهێنیەکان ئەزانێت وەک کاهن وئەستێرە ناسەکان پێغەمبەران تەنها ئەوەندە لەشتە پەنهانیەکان ئەزانن کەلەڕێگەی وەحیەوە پێیان وتراوە.

وفيه أن بعض الناس أدرى بموقع الحجة وتصرف القول من بعض.

وەئەوەی تێدایە کەهەنێک لەخەڵکی شارەزاترن لەبەڵگە هێنانەوە بۆخۆیان وقسە داڕشتن.

هەربۆیە معمر لە قتادة گێڕاویەتیەوە لەتەفسیری ئایەت ی « وتدلوا بها إلى الحكام » فەرموویەت ی : لا تدلي بمال أخيك إلى الحاكم وأنت تعلم أنك له ظالم فإن قضاءه لا يحل لك شيئا كان حراما عليك.

ماڵ وسامان ی براکەت (شەرەف وناموس ی براکەت) مەبەرە بەردەم حاکم (بۆئەوەی بەناهەق ماڵ وناموس ی بەریت) لەکاتێکدا خۆشت ئەزانیت کەتۆ ستەمکاری بەرامبەر بەبراکەت چونکە ئەوبڕیارەی ئەو حاکمە ئەیات گەرشتێک بێت بۆتۆ حەرام بێت بەبڕیاری حاکم بۆتۆ حەڵاڵ نابێت (لەلای الله تعالی). — التمهيد 22/215

بۆیە ئەکرێت دادوەری شەرعی یان ئەمیرێک یان هەریەکێک لەئێمە کێشە وگرفتێک بگەڕێنرێتەوە بۆلامان بەپێی ڕواڵەت ی قسەی کەسەکە بڕیاری لەسەربەین بەڵام لەهەمان کاتدا ئەوکەسە فێڵباز ولێزان بێت بیەوێ بەزمان ی لوس وقسە داڕشتن مافێک بەناهەق بۆخۆی وەربگرێتەوە بەڵام ئەوکەسە کاتێ بەناهەق ئەو مافە بۆخۆی وەرئەگرێت ئەوە پارچەیەک لەئاگری خستۆتە گەردن ی خۆیەوە بۆیە ئەو مرۆڤە ناخ پیسانەی کەئەیانەوێ بە فێڵ و درۆ فێڵ لەباوەڕداران بکەن ئەوا با چاک بزانن تەنها فێڵ لەخۆیان ئەکەن چونکە شەوی تاریک چەندە درێژبێت بێگومان ڕۆژ هەر یەت وپەردەی ستری کەسانی ناخ پیس

الله تعالی هەر هەڵی ئەماڵێت بۆیە باهیچ کەسێک بەفرت وفێڵ نەیەوێت ماف ی موسڵمانێک داگیرکات یان موسڵمانێک تاوانباربکات چونکە سەرەنجامی ستەمکاری فێڵباز هەرئەوەیە کە الله تعالی باسیکردووە.

قال تعالی : { يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ }

ئەوانە بەنیازی خۆیان ئەیانەوێ فێڵ و تەڵەکە لەگەڵ الله تعالی و ئەوکەسانەدا بکەن کە بڕوایان هێناوە بەڵام لەڕاستییدا تەنها فێڵ لەخۆیان ئەکەن و زیانەکەشی هەر بۆ خۆیان ئەگەڕێتەوە لەکاتێکدا هەستیش بەو راستییە ناکەن.

بۆیە درەنگ یان زوو ئەو ستەمکارانە الله تعالی ڕووی ڕاستەقینەیان پیشان ئەیات کەوا بەفێڵ و درۆ ئەیانەوێ مافی موسڵمانان بۆخۆیان بەرن تاخۆیان ی پێ بەرزبکەنەوە بەڵام بادڵنیابن شکانێک چاوەڕوانین ئەبێت لەدوونیا وقیامەت کەهەرگیز بەخەیاڵیشیان نەهاتبێت وەک الله تعالی فەرموویەت ی : { اسْتِكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ ۚ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ ۚ فَهَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ ۚ فَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ۖ وَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا }.

واتا : لەبەر خۆ بە زلزانین لە زەوییدا وفرت و فێڵ و پلانکردن دژ بە پێغەمبەر صلی الله

علیه و سلم وباوەڕداران دەرەنجامی فرت و فێڵیش هەر بەسەر خاوەنەکەیدا ئەشکێتەوەو زیان ئەگەیەنێ ئایا جگە لە چارەنووسی پێشینەکان (ی هاوشێوەیان) چاوەڕوانی چی تر ئەکەن؟ چۆن ئەوان تیاچوون بێگومان ئەمانیش ئەبێ تیا بچن ئەمەش سونەت ی الله تعالی یە هەرگیزیش نابینی ئاڵ و گۆڕێک هەبێ بۆ سوننەتی الله تعالی.

وقال تعالی : { وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ ۖ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ }

لەولایشەوە دوژمنانی دینی الله تعالی پیلان و فێڵیان کرد بەڵام الله تعالی باشترین فێڵکارە بەرامبەر فێڵکاران کەفێڵەکانیان بەسەرخۆیاندا ئەشکێنێتەوە ولەسەر باوەڕدارانی پوچەڵ ئەکاتەوە.

والحمدلله رب العالمين
اللهم صل وسلم على نبينا محمد